

АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ БИОГРАФИЯ

Алеко Иваницов Константинов е роден на 01.01.1863г. в град Свищов. Умира на 11.05.1897г. край село Радулово, Пловдивска област. (Псевдоними-Башибозук; Беньо Након; Вьса Пъцова; Един от клуба на Моралното влияние; Щастливец.)

Учи при частните учители Ем. Васкидович и Я. Мустаков, в Свищовското училище (от 1872г. до 1874г.) и в Априловска гимназия в Габрово (от 1874г. до 1877г.). По време на Руско-Турската освободителна война е писар в канцеларията на свищовския губернатор. Завършва средно образование в гр. Николаев, Русия (1881г.) и право в Новорусийския университет в Одеса (1885г.). Съдия(1885г.-1886г) и прокурор(1886г.) в Софийския окръжен съд, помощник-прокурор (1886г.-1888г.) и съдия в Софийски апелативен съд(1890г.-1892г.). Два пъти уволняван по политически причини. Юрисконсултант на Софийското градско управление

(1896г.). До края на живота си е адвокат на свободна практика в София. Подготвя хабилитационен труд на тема „Правото на помилване по повод на новия наказателен закон“ (1896г.) с цел да стане преподавател по углавно и гражданско право в Юридическия факултет на СУ. Посещава Всемирното изложение в Париж (1889г.), Земското индустриално изложение в Прага (1891г.) и Колумбовото изложение в Чикаго (1893г.). Училищен настоятел, член на Върховния македонски комитет, на настоятелството на дружество „Славянска беседа“, на Българското народообразователно дружество, на Комисията за насърчаване на местната индустрия, на Дружеството за насърчаване на изкуствата, на Музикалното общество, на Театралния комитет. По негова инициатива се създава първото туристическо дружество в България. Като студент Алеко проявява пристрастия към П. Каравелов. Сътрудничи на основаното от него сп. „Библиотека 'Свети Климент'“. Член на опозиционната Демократична партия начело с П. Каравелов през 1896г.; участва в изготвянето на програмата ѝ, сътрудничи с фейлетони, пътеписи, дописки, статии в нейния орган в. „Знаме“ от създаването му през 1894г. Убит по политически причини.

ТВОРЧЕСТВО:

Първите отпечатани творби на Ал. Константинов са стихотворенията „Огледало“ през 1880г. и „Защо?“ през 1881г., изпратени от гр. Николаев и публикувани във вестниците „Целокупна България“ и „Свободна България“. В тях той не крие отношението си към политическата обстановка в България и проявява чувствителност към социалните пороци. Реакция на конкретни политически събития е и писаната в Одеса поема „Песен за Слобод-Маджара и Пламен-Теня“ през 1883г. Първата зряла творба на Алеко е „До Чикаго и назад“. В нея са предадени непосредствените впечатления на автора от пътуването му до Америка. Тя носи белезите на неговата ярка творческа индивидуалност-темперамент, артистичност, чувство за хумор. Познанието на далечната страна се съчетава с национално самопознание, с размисъла за настоящето на Родината и тревогата за нейното бъдеще. Алеко вижда България в системата на съвременния свят, той пътува с любопитство и пътешественическа страст, но и със стремеж на съизмерване на българското с чуждото. Идеен център на творбата е отношението към западната цивилизация, което се движи между възторга от високото материално равнище и техническите завоевания на възмущението на антихуманните прояви в това добре подредено, богато общество. Авторът има

селективно отношение към фактите, вижда ги от неочаквана страна и ги интерпретира най-често иронично. Отбелязва мимоходом впечатления, рисува образи с няколко щриха, готов винаги да избухне в смях. Сериозен остава единствено пред величието на природата, пред постиженията на техниката, пред тревожните социални явления. Пътеписът отразява онзи момент от българското духовно развитие, когато българинът започва да опознава света, за да намери в него своето място и мястото на родината. „До Чикаго и назад“ е принос в развитието на българския пътепис. Чрез тази творба пътеписният жанр излиза от сферата на географско-етнографското описателно четиво и се превръща в пълноценно художествено явление.

С книгата „Бай Ганьо“ Алеко се изправя пред сложните икономически и социалнопсихологически въпроси на своето време - пътя на България и целта на нейното развитие, мястото ѝ сред другите страни, съдбата на националните добродетели, морал, бит, нрави. Под формата на забавни приключения на дребен амбулантен търговец на розово масло, втурнал се да забогатява чрез търговия и политика, Константинов засяга болезнени проблеми на националния живот, бит, психология, манталитет, култура и се смее над тях с пречистващ смях. Емоционалният градус се движи от добродушно-снизходителния, опрощаващ и разбиращ смях през тъжната горчивоироничната усмивка до гръмкия присмех и остро сатирично изобличение. Творбата е своеобразно преодоляване, мъчително по същество, но изпълнено с лекота, хумор и артистичност на национални комплекси и социални пороци. Тя е особено популярна поради близостта на героя до масовата социална психология на грубия практицизъм, ниските духовни хоризонти. Бай Ганьо

е колоритен и изключително витален образ. Обикаляйки Европа в контакт с други нрави, отношения, култура, той изпада в комични ситуации. Въпреки скъперничеството, арогантността, липсата на морални принципи, ниската култура, физическата нечистоплътност този не отблъсква, а размива, уравновесен от Алековата благородна артистична личност. Във втората част на книгата, когато героят се връща в България и започва да „прави“ политика, смехът утихва, удавен в погнуса, гняв, разочарование от тревожните и страшни тенденции в обществения живот, чийто изразител става Бай Ганьо. Неговият образ е най-дискутираният в българската литературна критика. Оценките на същността му - национална или социална - са противоречиви, понякога полюсни. Социално-исторически детерминиран, героят носи и специфични български черти, и белези на устойчивия, жизнен във всички времена човешки тип - изразител на грубия практицизъм, ниските нива на съзнанието, примитивната психика, бездуховността. В „Бай Ганьо“ е заложен реален исторически трагикомизъм, породен от бързото разместване на социални пластове в новоосвободена България и от припрения ѝ стремеж за догонване на „другите“. Традиционно и ново, патриархално и модерно съществуват едновременно и при сблъсъка им се пораждат недоразумения, грешки, изненади, разрешавани комично. Въпреки своеобразния строеж - поредица от анекдоти, разказани в бохемска компания, без стройна сюжетно-фабулна връзка между тях, творбата е композиционно премислена и с единна художествена концепция. Образът на Бай Ганьо, художествено обезсмъртен, има живот и извън творбата. Става герой на разкази и вицове, името му е нарицателно и синоним на разнообразни, често противоположни понятия и представи. Алеко прославя с лиричен патос красотата и величието на българската природа в пътеписите „Невероятно наистина, но факт...“, „Какво? Швейцария ли?“ , „В

Българска Швейцария” и др. Пътеписите му носят белези и на фейлетона, и репортажа; с остър критицизъм са засегнати битови неуредици, обществени проблеми. Звучат като повик за национално сплотяване и възпитаване на националното достойнство.

Като ученик в гр. Николаев Алеко пише фейлетони, белег за ранна хумористична реакция на действителността (цикъла „Проза в стихове“). До края на живота си създава над 40 фейлетона, повечето от които са отзвук на конкретни събития. Основни теми във фейлетоните му са потъпкването на изборните права на българския народ., поведението на министри, депутати, на монарха, наболели обществени проблеми. Морално извисената личност на твореца уравнисява гнева и смеха, ненавистта и болката, предпазва го от заслепение, от нарушаване на художествена и етична мяра. Смехът е овладян и артистичен, смях, който изобличава, но и забавлява. Алеко разгръща фейлетона най-често в ироничен план и чрез асоциации, въпроси, обещания, намеци, коментар въвежда читателя в ироничната „игра“, създава атмосфера на доверие, на свободно бърбене и събеседване. Хумористична атмосфера прониква в целия фейлетон - от заглавието до послеписа и подписа. Трансформира се нерядко в остър сарказъм, в чиято основа е гражданската болка и нравствена тревога. Нови за традициите на жанра са фейлетоните „Страст“ и „Честита Нова година“, където обект на ирония е авторът, дистанцирал се от себе си, доказал своята духовна независимост, утвърдил се като личност. В цикъла „Разни хора, разни идеали“ частният случай е изведен до художествено обобщение, създадени са плътни социалнопсихологически типове с трайна общочовешка стойност. Личностното, гражданското и творческото реализиране на Константинов съвпада с първите стъпки на новоосвободена България, с процеса на изграждане на нейната нова материална и духовна култура. Той живее с непознато дотогава чувство за цивилизация и прогрес, със съзнанието и отговорността на обществен възпитател. Потопен изцяло в своята съвременност, не търси сравнения, корективи, критерии в миналото. Интересува го националната ситуация и проблематика в европейския и световен контекст. Хумористичното отношение към реалността е част от мирогледно-поведенската му система. Творецът притежава неподдаващо се на догми съзнание, вродена способност да приема нещата в тяхната нееднозначност, изменчивост и подвижност, свободно да ги размества, взаимно да ги замества и свързва според художествената логика. Неговият хумор е сплав от безгрижен гръмък смях и мъдро разбиране на човека, от гняв, породен от социални или лични пороци, и стремеж към тяхното хумористично надмогване и сатирично унищожаване. Това е артистичен смях, който не потиска, а преодолява грозното и пошлото и действа като морална сила. Наред със способността да открива около себе си в комично деформиран вид безброй варианти на социални сблъсъци и човешки метаморфози Алеко внася в литературата и усещането за артистична радост и забава от творческия акт. Той превежда произведения от А. С. Пушкин („Бахчисарайски фонтан“; „Полтава“; „Циганин“), М. Ю. Лермонтов („Демон“; „Беглец“), Н. А. Некрасов („Руските жени“; „Кой е строил железния мост?“), Молиер („Тартюф“), Фр. Копе („Отче наш“), В. Сарду („Партиите в Монако“) и др. Произведения на Константинов са преведени на около 30 езика. Първите преводи са от края на XIX в. (естонски, руски, сръбски) и нач. на XX в. (немски, полски, френски, чешки и др. езици).

Подбрала: Христина Иванова
СОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – Севлиево
11 „В“; уч. 2007/08год